

Monòlit a les Víctimes del 17 de gener de 1875

Granollers

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Cementiri Municipal de Granollers. Camí del Cementiri, s/n
Alçada: 202

Coordenades:

Latitud: 41.609202560286
Longitud: 2.2991724230804
UTM Est (X): 441605
UTM Nord (Y): 4606625

Classificació

Número de fitxa 08096 - 222
Àmbit: Patrimoni moble
Tipologia Element urbà
Estil / època: Contemporani
Segle XIX
Any 1889
Autoria de l'element: [F]. Gispert
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arquitectònic i Arqueològic de Granollers. Núm. S-05. Protecció de tipus VI: Elements singulars.
Data aprovació: dc., 15/10/2003 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Simbòlic
Titularitat Pública
Titular: Ajuntament de Granollers
Fitxes associades:

Autoria de la fitxa ARQUEOCIÈNCIA - J. M. Huélamo

Data de registre de la dt., 01/01/2002 - 01:00

fitxa:

Autoria de la darrera Jordi Piñero Subirana

revisió:

Data de la darrera revisió: dl., 10/06/2024 - 10:50

Descripció

Monument a la memòria de les víctimes de la tercera Guerra Carlina, emplaçat a l'extrem oest de l'avinguda central del Cementiri Municipal.

És format per un pedestal o peanya quadrada de tronc piramidal que a la part superior té un petit obelisc de pedra. Possiblement el pedestal és motllurat en guix i revestit de ciment, mentre que només l'obelisc pròpiament és de pedra. A la part davantera del pedestal hi ha un relleu amb l'escut de Granollers i una corona martirial de llorer, així com una placa amb la següent inscripció: "A la memòria de las víctimes del 17 de gener del 1875".

En petit hi consta la data 17-1-1889, que es refereix a la inauguració del monument. Cal dir, però, que aquesta no és la placa original

Observacions:

Informació oral facilitada per Paco Cruz, que està treballant en un estudi per recuperar la memòria d'aquest monument.

Firmat a la base: [F] GISPERT. No es llegeix bé si la inicial és una F, una E o una L.

Història

La tercera Guerra Carlina (1872-1876) va ser especialment cruenta al Vallès, i especialment a Granollers. Al llarg de 1873 i 1874 van ser molts els pobles del Vallès atacats per les tropes carlines. El 17 de gener de 1875 Granollers 3.000 carlins a les ordres del comandant general de Catalunya, Rafael Tristany, van entrar a Granollers i la varen saquejar, van destruir les fortificacions, l'arxiu municipal i els llibres del Registre Civil i se'n van endur l'alcalde, Pere Maspons, i 34 veïns més que no foren alliberats fins el 15 de febrer després de pagar un rescat de 175.000 pessetes aportades per subscripció pública i un emprèstit municipal (SESE, 1987b). Molts habitants, especialment de Granollers i de Cardedeu, van morir en aquest episodi.

A conseqüència d'això es van refer i ampliar de nou les muralles, quan ja en part s'havien enderrocat per facilitar el creixement urbanístic. Existeix un plànol de la muralla carlina dibuixat pel capità d'enginyers el 1875 (conservat a l'Arxiu Militar de Montjuïc). Segons aquest projecte, el recinte murat s'ampliava molt considerablement, sobretot cap al nord i al sud, on la ciutat havia crescut més. Es preveïen nous portals i tambors (torres circulars). Es desconeix amb precisió fins a quin punt aquest projecte es va portar a terme, però en tot cas es tractava d'una muralla força precària, feta amb les tàpies de darrere dels horts i patis. En fotografies de la dècada de 1970 encara es pot veure aquesta muralla carlina, incloent-hi alguna torre.

La iniciativa d'impulsar un monument a les víctimes de la Tercera Guerra Carlina fou de la Unió Liberal. Segons la inscripció de la placa (que no és l'original però deu recollir el que es deia en l'anterior) el monument es devia inaugurar el 17 de gener de 1889, catorze anys després de l'episodi de l'assalt de Granollers pels carlins. Està firmat per [F]. Gispert.

El monument ha tingut diferents ubicacions. Primer al cementiri que es trobava al convent dels Caputxins (carrer de Vinyamata). Amb la inauguració de l'actual cementiri, el 1894, es devia fer el trasllat. Al llarg del temps també ha tingut diferents plaques i inscripcions, tal com es pot veure en algunes fotos antigues. Segons Francesc Cruz, la placa originària feia al·lusió al fet que l'Ajuntament havia costejat el monument. A més, en els laterals hi havia dues plaques més que esmentaven les víctimes de la guerra a Granollers (en una banda) i a Cardedeu (en l'altra). En època franquista es va canviar la placa amb una inscripció que feia al·lusió als "Caídos per Dios y por España", i possiblement fou aleshores quan es va gravar la creu que avui es pot veure en l'obelisc. Ja en el període democràtic, la placa es va tornar a substituir per l'actual.

Bibliografia

BAULIES I CORTAL, Jordi (1986). "La industrialització de la vila i la ciutat moderna", a *Estudis de Granollers i del Vallés Oriental*, Núm. 1, Aproximació al medi natural i a la història de Granollers, Granollers: Servei Municipal de Cultura, pp. 65-76.

CUSPINERA I FONT, Lluís et al. (2001). *Pla especial de protecció del Patrimoni Històric-Arquitectònic de Granollers*. Granollers.

GARRELL I ALSINA, Amador (1960). *Granollers, vila oberta*, Granollers, Gràfiques Garrell.

MUNTAL I MUNS, Josep (2003). "Plànol de la muralla carlina de Granollers (1875)", a *Lauro 25*, Granollers, pp. 97-102.

MUSEU DE GRANOLLERS. CIÈNCIES (2001). *Arbres d'interès local de Granollers*. Llista prèvia Barcelona: Comissió de Cooperació de Museus Locals de les comarques barcelonines, Diputació de Barcelona.

SESÉ, Jaume (1987b). *El creixement industrial. Granollers al segle XIX*, Col. Coneguem Granollers, núm. 2., Granollers, Ajuntament de Granollers.

SESÉ, Jaume (1987c). *Les muralles. La vila medieval*, Col. Coneguem Granollers, núm. 3., Granollers, Ajuntament de Granollers.

Enllaços d'interès:

["Plànol de la muralla carlina de Granollers \(1875\)"](#)

